

Sygn. akt I A Ca 929/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bogdan Wysocki

Sędziowie: SA Jan Futro (spr.),

SA Mariola Głowacka

Protokolant: st. sekr. sąd. Sylwia Stefańska

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa Miasta (...)

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 19 czerwca 2013 r.

sygn. akt I C 345/12

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala powództwo oraz zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 11 400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
2. zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;
3. nakazuje ściągnąć od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Zielonej Górze) 100 000 zł tytułem opłaty od apelacji, od uiszczenia której pozwany był zwolniony.

Mariola Głowacka Bogdan Wysocki Jan Futro

I A Ca 929/13

UZASADNIENIE

Powód – Miasto Z. w pozwie wniesionym w dniu 25 sierpnia 2011 r. skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Wojewodę (...) wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, że pozwany ma zapłacić na jego rzecz kwotę 3 000 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2011 r. i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu twierdził, że w dniu 28 maja 2010 r. strony zawarły umowę nr (...) o dofinansowanie środkami pochodzącymi z budżetu państwa zadania pod nazwą „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.” i zgodnie z tą umową pozwany zobowiązał się przekazać powodowi dotację celową z budżetu państwa w kwocie 3 000 000 zł na dofinansowanie zadania objętego treścią umowy. Pomimo spełnienia przez powoda warunków przewidzianych w umowie do przyznania mu dotacji, pozwany odmówił jej wypłacenia.

Nakazem zapłaty z 14 września 2011 r. wydanym w postępowaniu upominawczym Sąd Okręgowy w Zielonej Górze orzekł, że pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę (...) w ciągu dwóch tygodni od doręczenia tego nakazu winien zapłacić powodowi kwotę 3 000 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty wraz z kwotą 107 217 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Pozwany wniósł sprzeciw od tego nakazu domagając się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu podniósł, że umowa zawarta pomiędzy stronami miała zostać wykonana w ściśle określonym terminie, tj. do dnia 30 listopada 2010 r. i warunek ten nie został spełniony. Powód nie udokumentował do tej daty zakończenia inwestycji.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3 000 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty.

Orzekając o kosztach postępowania zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 130 800 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

Powodowe Miasto Z. zamierzało w 2010 r. zrealizować zadanie pn. „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.”. W tym celu złożyło wnioski o dotację z budżetu państwa, od której przyznania uzależniało wykonanie w/w zadania.

W dniu 12 maja 2010 r. powód jako Zamawiający zawarł z Konsorcjum jako Wykonawcą (dalej zwany Wykonawcą) umowę nr (...) (...) (...) o wykonanie robót budowlanych. Na podstawie tej umowy Wykonawca zobowiązał się do wykonania następujących przebudowy ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami oraz budowy sieci wodociągowej wraz z przyłączami w ul. (...). Wykonawca zobowiązał się wykonać przedmiot umowy do dnia 29 października 2010 r. Następnie w dniu 27 maja 2010 r. powód zawarł z P. O. umowę nr (...) (...) (...) o pełnienie nadzoru inwestorskiego. Na jej podstawie P. O. zobowiązał się do pełnienia nadzoru inwestorskiego nad realizacją zadania pn. „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami” do dnia 30 listopada 2010 r. oraz w okresie gwarancyjnym.

W dniu 28 maja 2010 r. strony procesu zawarły umowę nr (...) o dofinansowanie środkami pochodzącymi z budżetu państwa zadania pn. „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.”, realizowanego zgodnie z ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego; Programem Wieloletnim pod nazwą „Narodowy Program P. (...) 2008-2011” ustanowionym uchwałą nr (...) Rady Ministrów z dnia 28 października 2008 r., zmienionej uchwałą nr (...) Rady Ministrów z dnia 15 września 2009 r.; wnioskiem będącym szczegółowym opisem zadania, na które została przyznana dotacja stanowiącym załącznik nr 1 do umowy; umową z wykonawcą wraz z harmonogramem rzeczowo-finansowym stanowiącym załącznik nr 2 do umowy. W treści tej umowy wskazano, że całkowity koszt inwestycji wyniesie 7 582 283,42 zł. Pozwany w umowie zobowiązał się przekazać dotację celową z budżetu państwa na dofinansowanie zadania będącego treścią umowy, w łącznej kwocie 3 000 000 zł, co stanowiło nie więcej niż 50% wartości zadania wynikającej z umowy zawartej z wykonawcami, a nie wyższej niż kwota określona na liście zakwalifikowanych wniosków do dofinansowania w 2010 r., zatwierdzonej przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Z kolei powód zobowiązał się do przekazania na realizację zadania środków własnych w łącznej kwocie 4 582 283,42 zł. Dodatkowo strony ustaliły w § 3 umowy rozpoczęcie zadania na kwiecień 2010 r., a

zakończenie rzeczowe realizacji zadania na październik 2010 r. Na mocy aneksu nr (...) do niniejszej umowy termin zakończenia rzeczowego realizacji zadania został przedłużony do dnia 30 listopada 2010 r. Poza tym w tej umowie ustalono, że dotacja celowa z budżetu państwa zostanie przekazana po udokumentowaniu przez powoda poniesionych 50% kosztów ze środków własnych wartości zadania wynikającej z umowy z wykonawcą, co stanowi kwotę nie mniejszą niż 25% wartości inwestycji. Dotacja celowa z budżetu państwa miała być przekazana po złożeniu przez powoda pisemnego wniosku o wypłatę dotacji, według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do umowy pod warunkiem przedstawienia kserokopii: a) zapłaconych: faktur, rachunków lub innych dokumentów finansowych sprawdzonych pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym; b) protokołu częściowego odbioru wykonanych robót, a w przypadku zakupów urządzeń, które nie zostały zamontowane, przyjęcia na magazyn.

Dotacja miała być przeznaczona na pokrycie kosztów bezpośrednio związanych z realizacją zadania, poniesionych po dniu złożenia wniosku o dofinansowanie. W szczególności dotyczyło to kosztów wykonawstwa oraz nadzoru. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w przedstawionych dokumentach, powód zobowiązany był do ich usunięcia lub udzielania niezbędnych dodatkowych informacji w wyznaczonym przez Wojewodę terminie. Jednocześnie termin wykorzystania dotacji przyznanej na realizację zadania nie mógł być dłuższy niż do dnia 31 grudnia 2010 r. Niewykorzystaną część dotacji należało zwrócić nie później niż 15 dni po terminie zakończenia zadania. W § 9 tej umowy wskazano, że wojewoda jest uprawniony do przeprowadzenia kontroli finansowej i rzeczowej w zakresie prawidłowości realizacji zadania, a także do przeprowadzenia inspekcji w celu kontroli realizacji zadania, na zasadach określonych w przepisanych obowiązujących w (...) Urzędzie Wojewódzkim. W przypadku nie zachowania przez powoda warunków umowy, a w szczególności wykorzystania dotacji lub jej części niezgodnie z przeznaczeniem, Wojewoda był uprawniony zażądać, po upływie wyznaczonego terminu, zwrotu całości lub części kwoty dotacji przekazanych powodowi na realizację zadania.

W toku realizacji zadania powód wyraził wykonawcy zgodę na wydłużenie terminu realizacji zadania do dnia 18 listopada 2010 r.

Pismem z dnia 17 listopada 2010 r. wykonawca zawiadomił powoda, że w dniu 16 listopada 2010 r. zostały zakończone roboty na obiekcie „Przebudowa ciągu ulicy (...) wraz ze skrzyżowaniami i budową sieci wodociągowej wraz z przyłączami w ul. (...)” w zakresie określonym w/w umową z dnia 12 maja 2010 r. W tych okolicznościach powód zwrócił się do P. O. (inspektora nadzoru inwestorskiego) o potwierdzenie zakończenia robót oraz gotowości do odbioru końcowego.

W odpowiedzi, w piśmie z dnia 19 listopada 2010 r., P. O. wskazał, że do chwili obecnej Wykonawca nie przedłożył dokumentów jakościowych dotyczących wykonywanych warstw ścieralnych. Ponadto warstwa ta nie spełnia w większości zakresu wymagań ST dotyczących równości podłużnej i poprzecznej. Zaznaczył on, że do chwili obecnej nie zakończono robót związanych z zielenią i nasadzeniami, ukształtowaniem terenu w sąsiedztwie robót i oznakowania poziomego ulic. Dodatkowo Wykonawca wykonał szereg robót przy sprzeciwie i bez odbioru inspektora nadzoru. W tych okolicznościach, P. O. wskazał, że nie może potwierdzić na dzień 19 listopada 2010 r. faktu zakończenia wszystkich robót i wykonania ich zgodnie z zawartą umową.

Pismem z dnia 25 listopada 2010 r., doręczonym w dniu 29 listopada 2010 r., powód w oparciu o zapisy łączącej strony procesu w/w umowy z dnia 28 maja 2010 r. zwrócił się do pozwanego z wnioskiem o wypłatę dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie realizowanego projektu.

Do wniosku dołączył wszystkie wymagane dokumenty, w tym kopie zapłaconych, sprawdzonych pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym faktury na łączną kwotę 5 412 316,79 zł wraz z protokołami częściowego odbioru robót. Tym samym powód spełnił warunki przyznania mu dotacji określone w § 4 łączącej strony umowy.

Następnie w piśmie z dnia 29 listopada 2010 r. powód wyznaczył wykonawcy termin odbioru robót na dzień 1 grudnia 2010 r.

W piśmie z dnia 30 listopada 2010 r. P. O. (inspektor nadzoru inwestorskiego) poinformował powoda, że w dniach od 25 listopada do 29 listopada 2010 r. Wykonawca realizował roboty drogowe polegające na wykonaniu oznakowania poziomego grubowarstwowego oraz roboty porządkowe na budowie. Wykonanie tego elementu uznane zostało przez P. O., za datę zakończenia robót na zadaniu „Rozbudowa ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.”.

Do dnia 30 listopada 2010 r. nastąpiło zakończenie rzeczowe realizacji zadania pn. „Rozbudowa ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.”. Wobec tego w dniu 1 grudnia 2010 r. przystąpiono do odbioru robót. W trakcie jego trwania ustalono kilka wad wykonywanego przedmiotu umowy m.in. stwierdzono nie wykonanie trawnika z rolki w ilości kosztorysu ofertowego, ułożony krawężnik posiadał nasiąkliwość niezgodną z ST, warstwa ścieralna wykazywała zastoiska wody. Mimo ujawnionych wad droga została oddana do użytkowania. Dodatkowo ustalono nowy termin odbioru prac na dzień 3 grudnia 2010 r.

W piśmie z dnia 13 grudnia 2010 r. Wykonawca złożył powodowi oświadczenie o odstąpieniu od w/w umowy z dnia 12 maja 2010 r. Jako przyczynę wskazał, że w dniu 17 listopada 2010 r. zgłosił powodowi zakończenie robót, a mimo tego powód nie przystąpił do odbioru robót. W odpowiedzi powód poinformował Wykonawcę, że okoliczności wskazane przez niego jako przyczyny uzasadniające odstąpienia od umowy, nie miały miejsca.

Pismem z dnia 15 grudnia 2010 r. pozwany zwrócił się do powoda z prośbą o przesłanie protokołu końcowego odbioru robót. W odpowiedzi, w piśmie z dnia 16 grudnia 2010 r., powód wskazał, że obecnie nie posiada końcowego protokołu odbioru robót z uwagi na trwający spór pomiędzy nim a Wykonawcą. Zaznaczył, że czynności odbiorowe zostały rozpoczęte w dniu 6 grudnia 2010 r. Dodatkowo wskazał, że do 30 listopada 2010 r. zapłacił za prawidłowo wykonane i odebrane prace kwotę w wysokości 5 539 690,76 zł co stanowi 73,06% wartości zadania, do zapłaty pozostała kwota w wysokości 2 042 592,66 zł co stanowi 26,94% wartości całej inwestycji.

Pismem z dnia 16 grudnia 2010 r. powód zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o pomoc w rozliczeniu zadania realizowanego z Narodowego Programu P. (...) na lata 2010-2012 r. dotyczącego „Przebudowy ciągu ulic (...) w Z.”. W piśmie tym wskazał, że w/w zadanie zostało wykonane w prawie 100%, jednakże na końcowym etapie realizacji prac stwierdzone zostały znaczne niedociągnięcia dotyczące jakości wykonanych prac dotyczących głównie warstwy ścieralnej. Nadto podniósł, że wykonawca, nie stosując się do poleceń zamawiającego, wykonał część prac niezgodnie z warunkami technicznymi i sztuką budowlaną. W piśmie tym powód wskazał, że z uwagi na panujące (po nieterminowym zakończeniu zadania) warunki atmosferyczne uniemożliwiające wykonanie prac naprawczych termin do ich usunięcia ustalony został na dzień 31 maja 2011 r.

Następnie do pisma z dnia 20 grudnia 2010 r., kierowanego do pozwanego, powód dołączył informację na temat stanu realizacji i stanu technicznego (opis robót wykazujących wady oraz badania i pomiary kontrolne wykonane przez nadzór) inwestycji „Przebudowa ciągu ulic (...) w Z.”.

Pismem z dnia 28 grudnia 2010 r. powód ponownie zwrócił się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z prośbą o pomoc w rozliczeniu zadania realizowanego z Narodowego Programu P. (...) na lata 2010-2012 r. dotyczącego „Przebudowy ciągu ulic (...) w Z.”. Powód wskazał, że pomimo spełnienia wszystkich warunków objętych umową nr (...) z dnia 28 maja 2010 r. nie otrzymał kwoty dofinansowania przewidzianej umową. Nadto podniósł, że zadanie zostało wykonane w 100%, jednakże na końcowym etapie realizacji prac stwierdzone zostały znaczne niedociągnięcia dotyczące jakości wykonanych prac dotyczących warstwy ścieralnej. W związku z tym powód zatrzymał część wynagrodzenia wykonawcy na poczet usunięcia usterek. W piśmie tym powód ponownie wskazał, że z uwagi na panujące (po nieterminowym zakończeniu zadania) warunki atmosferyczne uniemożliwiające wykonanie prac naprawczych termin do ich usunięcia ustalony został na dzień 31 maja 2011 r.

W dniu 28 grudnia 2010 r. został także sporządzony protokół z odbioru końcowego robót zrealizowanych według umowy z dnia 12 maja 2010 r. Jego podstawę stanowiły odbiory częściowe robót, pomiary nawierzchni, pomiary laboratoryjne zagęszczenia warstwy ścieralnej oraz pomiary laboratoryjne nasiąkliwości krawężników. W treści protokołu wskazano, że datą rzeczywistą ukończenia budowy jest 30 listopada 2010 r. Jednocześnie ustalono termin

do usunięcia wad i usterek do dnia 31 maja 2011 r. Protokół ten został podpisany przez przedstawicieli powoda, wykonawcy oraz przez inspektora nadzoru.

Następnie do pisma z dnia 29 grudnia 2010 r., kierowanego do pozwanego, powód dołączył wstępny i jednostronny protokół odbioru końcowego robót, podpisany przez przedstawicieli powoda oraz inspektorów nadzoru. W piśmie zaznaczono, że protokół ma charakter wstępny i jednostronny z uwagi na brak zgodności pomiędzy powodem, a wykonawcą, co do zakresu i technologii wykonania prac naprawczych.

Pozwany pismem z dnia 30 grudnia 2010 r. poinformował powoda, że wypłata kwoty 3 000 000 zł przyznana na podstawie umowy nr (...) r. z dnia 28 maja 2010 r. nie jest możliwa ze względu na niedotrzymanie warunków zawartej umowy - § 3 oraz punktu 5.9. załącznika do Uchwały Rady Ministrów nr (...) z dnia 28 października 2008 r. w sprawie ustanowienia Programu Wieloletniego pod nazwą „(...) P. (...) 2008-2011”.

W odpowiedzi powód, w piśmie z dnia 31 grudnia 2010 r. wskazał, że spełnił wszystkie warunki zawarte w w/w umowie oraz oczekuje wypłaty dotacji.

Pozwany w piśmie z dnia 7 stycznia 2011 r. podniósł, że dotacja nie może być wypłacona, gdyż powód nie wypełnił warunków zawartych w umowie, ponieważ inwestycja nie została zakończona do dnia 30 listopada 2010 r. Ponadto z korespondencji, a w szczególności z pisma z dnia 16 grudnia 2010 r., zdaniem pozwanego, wynikało w sposób bezsporny, że na ten dzień powód nie posiadał końcowego protokołu inwestycji, gdyż inwestor w dniu 13 grudnia 2010 r. wypowiedział umowę.

Powód pismem z dnia 4 stycznia 2011 r., doręczonym w dniu 7 stycznia 2011 r., wezwał pozwanego do zapłaty na jego rzecz kwoty 3 000 000 zł w terminie 7 dni od doręczenia pisma. Pozwany jednakże nie wypłacił powodowi żądanej sumy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę uwzględnienia powództwa stanowi przepis art. 471 k.c.

Stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, iż powód spełnił wszystkie warunki przewidziane w umowie z 28 maja 2010 r. do wypłacenia dotacji. Powód do wniosku o wypłacenie dotacji złożonego wraz z pismem z dnia 25 listopada 2010 r. dołączył wszystkie wymagane dokumenty, spełniając tym samym warunki określone w § 4 umowy. Ponadto, zakończenie rzeczowe realizacji zadania pod nazwą „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniami w Z.” nastąpiło z zachowaniem terminu przewidzianego w umowie, tj. do dnia 30 listopada 2010 r.

Niewykonanie umowy przez pozwanego doprowadziło do powstania szkody w majątku powoda w wysokości równej kwocie należnej dotacji, która nie została wypłacona. Zatem, pozwany obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania przez niego zobowiązania.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. od dnia 15 stycznia 2011 r.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu - wskazując, co się na nie składa - Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 i § 12 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490).

Od wyroku tego zaskarżając go w całości apelację wniósł pozwany, zarzucając:

1. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego w postaci zeznań świadków: a) B. J., A. W. i A. M., polegającą na chybnym przyjęciu, że powód zakończył inwestycję, podczas gdy na dzień 30 listopada 2010 roku została ona zrealizowana jedynie w 73%, zaś powód jeszcze w grudniu 2010 roku podawał, że inwestycja nie jest zakończona, a 29 grudnia 2010 roku przedstawił jednostronnie podpisany protokół końcowego odbioru

robót; b) P. O. i P. U., wobec chybionego oparcia się na zeznaniach tych świadków i przyjęciu wbrew zgromadzonym dokumentom w sprawie, że inwestycja została zakończona w całości do końca listopada 2010 roku;

2. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego w postaci dokumentów, w tym oświadczeń składanych przez powoda, z których wynikało, że rozliczono jedynie część prac ukończonych przez wykonawcę, nie zaś, jak błędnie przyjął Sąd Okręgowy, zapłacono wykonawcy określony (wynoszący 73%) procent ogólnej wartości zakończonego zadania;

3. błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, iż inwestycja „Przebudowa ciągu ulic (...) wraz ze skrzyżowaniem w Z.” została zakończona do końca listopada 2010 roku;

4. naruszenie prawa materialnego art. 471 k.c. w zw. z § 9 umowy - przez niezasadne przyjęcie, że powód wykonał zobowiązanie i ukończył inwestycję do końca listopada 2010 roku, a zatem że zachodziły wskazane w umowie podstawy do wypłaty dotacji w kwocie 3.000.000 złotych, podczas gdy zadanie ukończono dopiero w czerwcu 2012 roku.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz „rozstrzygnięcie o kosztach procesu na podstawie art. 98 k.p.c., w tym kosztach zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa”. Ewentualnie wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. Wniósł ponadto o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa za postępowanie odwoławcze, według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powoda jednoznacznie stwierdził, że przedmiotem pozwu nie jest – jak wskazał Sąd I instancji – roszczenie odszkodowawcze a roszczenie o zrealizowanie umowy tj. o wypłacenie dotacji w wysokości 3 000 000 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się zasadna.

Zgodnie z art. 126 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. nr 157 poz. 1240 ze zm.) dotacje z budżetu państwa są to, podlegające szczególnym zasadom rozliczania, środki przeznaczone na podstawie tej ustawy, odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych na finansowanie lub dofinansowanie realizacji zadań publicznych. Istotnymi cechami dotacji wynikającymi z definicji dotacji zawartej w w/w przepisie jest m.in. to, że dotacja podlega szczególnym zasadom rozliczania i przeznaczona powinna być na realizację zadań publicznych. W ramach szczególnego rygoru prawnego odnoszącego się do takiej dotacji konieczne jest zawarcie umowy o dotację, w której określona powinna być wysokość dotacji, cel lub opis zakresu rzeczowego zadania, na którego realizację są przekazywane środki dotacji a także termin wykorzystania dotacji, nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia danego roku budżetowego.

Umowa Nr (...) z dnia 28 maja 2010 roku o dofinansowanie środkami pochodzącymi z budżetu państwa zawarta pomiędzy powodem a pozwanym dotyczyła przyznania dotacji celowej na realizację zadania w 2010 roku (k. 27-35).

Otrzymując dotację w danym roku budżetowym należy ją rozliczyć również do końca tego roku, to znaczy wydać środki z dotacji łącznie ze środkami stanowiącymi wkład własny (okazując się zapłaconymi fakturami, rachunkami lub innymi dokumentami finansowymi sprawdzonymi pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym - dokumentując to kopią przelewu środków finansowych na konto wykonawcy), tj. w przypadku powoda do 31 grudnia 2010 roku.

Zgodnie także z § 5 ust. 1 umowy dotacja winna być w całości wykorzystana do 31 grudnia 2010 r. Zgodnie z § 5 ust. 2 umowy (nie ustawy o finansach publicznych) niewykorzystana część dotacji winna być zwrócona nie później niż 15 dni po terminie zakończenia zadania (tu: po aneksie w terminie do 15 grudnia 2010 r.) Nie ma też żadnej możliwości uznania, że dotacja może być wypłacona po upływie roku kalendarzowego określonego umową.

Już tylko z tego względu roszczenie o wypłatę tej dotacji nie może być obecnie uwzględnione.

Nadto wbrew poglądom Sądu I instancji, ale także stanowiskom stron dla rozstrzygnięcia sprawy nie było istotne ustalenie, czy na podstawie umowy z dnia 28 maja 2010 r. zawartej między stronami warunkiem koniecznym do wypłacenia dotacji celowej w wysokości 3 000 000 zł było przedłożenie przez powoda protokołu końcowego i innych dokumentów wykonania robót do dnia 30 listopada 2010 r. czy też faktyczne wykonanie robót.

Umowa stron jednoznacznie określała, że wypłata dotacji nastąpi w toku wykonywania zadania, tak więc przedłożenie wskazanych dokumentów nie miało znaczenia.

Zgodnie z § 4 ust. 1 umowy łączącej strony, dotacja celowa z budżetu państwa miała zostać przekazana po udokumentowaniu przez jednostkę poniesionych 50% kosztów ze środków własnych wartości zadania wynikającej z umowy z wykonawcą, co stanowi kwotę nie mniejsza niż 25% wartości inwestycji. Stosownie natomiast do § 4 ust. 2 umowy, dotacja celowa z budżetu państwa miała zostać przekazana po złożeniu przez jednostkę pisemnego wniosku o wypłatę dotacji, według wzoru stanowiącego załącznik nr 4 do umowy pod warunkiem przedstawienia kserokopii:

- a) zapłaconych: faktur, rachunków lub innych dokumentów finansowych sprawdzonych pod względem merytorycznym, formalnym i rachunkowym;
- b) protokołu częściowego odbioru wykonanych robót, a w przypadku zakupów urządzeń, które nie zostały zamontowane, przyjęcia na magazyn.

Umówiona kwota dotacji miała być przeznaczona na przyszłe (co jak się zdaje się umknęło uwadze Sądu) wydatki związane z realizacją zadania poniesione po dniu złożenia wniosku (§ 4 ust. 4 umowy, k. 29). Dotacja miała stanowić zatem zaliczkę na dalsze koszty związane z wykonywaniem określonego w umowie zadania i stąd konieczność przedłożenia protokołu częściowego, a nie ostatecznego odbioru robót.

Jak zresztą słusznie Sąd Okręgowy stwierdził, umowa ta nie przewidywała obowiązku po stronie powoda przedłożenia protokołu końcowego robót w celu wypłacenia dotacji. W tej sytuacji spełnione zostały wskazane wyżej wymagania i formalnie w dniu złożenia wniosku były podstawy do wypłacenia dotacji.

Niemniej jednak nie można pominąć, że przytoczone zapisy umowne wskazują, iż okolicznością istotną z punktu widzenia wypłacenia kwoty dotacji, było zakończenie realizacji zadania w ściśle określonym czasie. Gdyby okoliczność ta nie miała znaczenia, strony nie zawierałyby aneksu do umowy, który dotyczył tylko i wyłącznie przedłużenia terminu wykonania zadania.

Wniosek o wypłatę dotacji został złożony 25 listopada 2010 r. (a doręczony pozwanemu 29 listopada 2010 r. w poniedziałek) W tej sytuacji pozwany mając świadomość, że powód nie wykona umowy w określonym terminie odmówił wypłacenia dotacji.

W sytuacji zresztą gdy powód sam twierdził, że zadanie zostało w pełni zakończone, odpadł cel, na jaki miała być przeznaczona dotacja tj. konieczność ponoszenia dalszych wydatków na jego realizację.

Powód w żaden sposób nie wykazał by po złożeniu wniosku o wypłatę dotacji poniósł w 2010 r. jakiegokolwiek wydatki na realizację założonego celu. Wręcz przeciwnie w protokole końcowego odbioru robót z 13 grudnia 2010 r. wskazał, że roboty wykonane zostały do dnia 25 listopada 2010 r. (k. 288) Bezspornym jest, że powód w tym czasie wydatkował na realizację zadania ok. 73 % założonej kwoty.

Logika też wskazuje, że sama weryfikacja dokumentacji złożonych z wnioskiem nie pozwoliłaby na wypłacenie dotacji przed 30 listopada 2010 r. (wtorek) a tym bardziej powód nie zdołałby tej dotacji wydać na wskazane cele przed upływem terminu wykonania umowy.

Przede wszystkim jednak zgodnie z harmonogramem realizacji tego projektu, realizacja inwestycji na 2010 r. miała nastąpić do 30 listopada 2010 r. a rozliczenie inwestycji 2010 r. do 31 grudnia 2010 r. (k. 43). Najdalej po upływie tego ostatniego terminu wygasło roszczenie powoda o wypłacenie dotacji.

W tej sytuacji nie ma nadto znaczenia, czy fizycznie roboty zostały wykonane do dnia 30 listopada 2010 r. Istotne jest jedynie to, że w dla otrzymania dotacji powód nie udokumentował księgowo wykonanie zadania w całości do końca 2010 r. Do końca 2010 roku pozwany nie dysponował zatem żadnym dowodem na zakończenie i rozliczenie inwestycji przez powoda.

Nie można tu nie zauważyć, że powód w swoich pismach podawał, że „do 30 listopada Miasto zapłaciło za prawidłowo wykonane i odebrane prace kwotę w wysokości 5 539 690,76 zł co stanowi 73,06% wartości zadania, do zapłaty pozostała kwota w wysokości 2 042 592,66 zł co stanowi 26,94% wartości całej inwestycji.” (k. 125, k. 127, k. 154).

Faktura VAT wykonawcy nr (...) z dnia 29 grudnia 2010 r. na kwotę 2 042 592,39 zł (k.296) wpłynęła do pozwanego 3 lutego 2011 r. i zapłacona została 25 lutego 2011 r.

Brak zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 321 § 1 k.p.c. powoduje, że konieczne jest rozważenie zasadności roszczenia przy uwzględnieniu podstawy roszczenia wskazanej przez ten Sąd tj. art. 471 k.c. (zapewne w związku z niewykonaniem umowy z dnia 28 maja 2010 r.).

Zauważyć zatem należy, że powód dochodzący takiego odszkodowania winien wykazać przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej, którymi są:

- 1) zaistnienie konkretnej szkody,
- 2) nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwanego,
- 3) normalny związek przyczynowy między działaniem lub zaniechaniem zobowiązanego a wyrządzoną szkodą. w takim znaczeniu, jakie temu pojęciu nadaje art. 361 § 1 k.c.

Powód nie wykazał poniesionej szkody. Pogląd wskazujący na obowiązek naprawienia szkody spowodowany nie wypłaceniem należnej dotacji celowej (bądź jej wypłaceniem w zaniżonej wysokości) należy uznać za utrwalony w orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r. sygn. II CSK191/07 - Rzeczpospolita nr 203 z dnia 31 sierpnia 2007 r. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 4 kwietnia 2006 r. I ACa 1163/06, Lex nr 215629) niemniej dotyczy on sytuacji w której na skutek braku wypłacenia dotacji powód musiał na realizację celu określonego w dotacji wyłożyć własne środki.

Z uwagi na treść art. 168 ust. 4 powołanej wyżej ustawy o finansach publicznych szkodą nie może być sam brak przekazania w roku 2010 środków na rachunek beneficjenta.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku orzekając o kosztach postępowania zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z § 6 pkt 7 i § 6 pkt 4 oraz § 13 ust. 2 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 1150). Na zasądzoną kwotę 11 400 zł składają się koszty zastępstwa procesowego pozwanego w wysokości 7 200 zł oraz koszty zastępstwa procesowego pozwanego w postępowaniu zażaleniowym od postanowienia Sądu Okręgowego

z 24 listopada 2011 r. w wysokości 3 600 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym od postanowienia Sądu Okręgowego z 1 lutego 2012 r. w kwocie 600 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego w punkcie 2 wyroku orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z § 6 pkt 7 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 1150). Na koszty te składają się koszty zastępstwa procesowego pozwanego w wysokości 5 400 zł.

W punkcie 3 wyroku orzeczono o ściągnięciu od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Zielonej Górze) kwoty 100 000 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji, od uiszczenia której pozwany był zwolniony na podstawie przepisu art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. nr 90, poz. 594 z późn. zm.).

Mariola Głowacka Bogdan Wysocki Jan Futro